

2. URBEPÄEV.

Meremäe.

Ur - bō - no - pää - vä, tsōō, tsōō,
 kal-list no ai - ga, tsōō, tsōō, ur - bō - pää - vä,
 tsōō, tsōō, kal - list ai - ga, tsōō, tsōō !

Refrääni „tsōō, tsōō” lauldakse värsi keskel ja lõpus.

Urpõpäivä, kallist aigu,
 tsōō, tsōō!
 Urpõ- tul'l -päivä ohulinõ,
 kallis aigu kah'olinõ.
 Tulli pühi peränulka.
⁵ Püüsü_s pühi peränulgah,
 kallis aigu akõnilla —
 hil'lä tulli hirta pite,
 tassa tulli talla pite.
 Urpõpäivä, kallis aigu!

Urpõpäivä laul.

Viisi üles kirjutanud S. Lindpere 1904.—1905. a. (SKS, Lindpere 50 (119)). — Sõnad Nati Laaneta lult Vilo vallast, Molnika külast 1931. a. Õpitud lauliku sünnikohast Meremäe vallast, Tobrova külast. Üles kirjutanud V. Ruusamägi (S 32517/9 (17)).

**b) Lihavõtte- ja kiigelaulud
Lõuna-Eestis.**

3. KAUAOODATUD LIHAVÕTTED.

Kraasna.

1. Li - ha-võ-de, kallis ai-gu, ha-de, ei-a kä-go!

Lihavōde, kallis aigu,
 hade, eia kägo!
 Ammu me oodi, kava kai
 armast aigu, kallist päivä.
 Mis sa teie tulehnani?
 5 Teie verevä muna.
 Oma sōira sōkadugi,
 oma vōisme tettü, [---]
 oma piiragu küdsedü,
 oma ruua keededü.
 10 Lihavōde, kallis aigu!
 Ammu me oodi, kava kai,
 armas aastaga pühä.

„Ku lihavōde tul'1, sis hällü päale hällmä ja lauldi.”

Laulnud Annō Kiriljevna, 84 a. vana, Opotška maakonnas, Krasnogorodskaja (Kraasna) vallas, Mõisa külas 1901. a. Ules kirjutanud O. Kallas (O. Kallas, Kraasna maarahvas. Helsingi 1903, lk. 123 ja lk. 115, nr. 15).

4. KAUAOODATUD LIHAVÖTTED.

Misso-Luhamaa.

MM $\text{♪} = 192$

fa'

Hääl-lü' noks kul-la, hääl-lü' jo kul-la

MM $\text{♪} = 138$

hääl-lü - jo - ke - ne, hääl-lü' jo kul-la,

MM $\text{♪} = 160$

hääl-lü' jo kul-la hääl-lü - jo - kõ,

MM $\text{♪} = 192$

mi - ne' noks tee - le, mi - ne' jo tee - le

MM $\text{♪} = 138$

tee - ga - jo - kõ - nõ, mi - ne' jo tee - le,

MM $\text{♪} = 160$

accel.

mi - ne' jo tee - le tee - ga - jo - kõ !

Hällü' jo kulla / hällü-jo-kene!

Sedä ma_ks aigo / ammo' jo oodi,
ammo' no_ks oodi, / kavva jo kaie,

kuna iks tulõ / pühi-jo-kene,

5 kallus no kallis / ao-jo-kõnõ.

Ai-no_ks-tumma / mi' velile,
ai-no_ks-tumma / ari-jo-milõ,
hüä no_ks hällü / tegi-jo-jile,
nõdõhõrmu / nõsti-jo-hile!

10 Teie nä_ks hällü / hüvvä jo paika,
teie nä_ks kuiva / kotu-jo-sõhe,
tii-is nä' tsia- / tsongõ-jo-rmuhe,
tii-is nä' mügrä / müte-jo-tüle.

Ai-no-tumma / mi' velile!

15 Tõie nä' suust / suurõ jo kuusõ,
laanõst nä' ladvol- / -da' pedäjä —
tuu nä_ks otsõ / oli-jo-hirres,
tuu nä' nõsti / nõdõ-jo-rmussa —
panõ' nä_s olgi / oli-jo-hirres,
20 panõ_s nä nõkla / nõdõ-jo-rmussa.

Mää mi_ks anna / ari-jo-milõ,
kaallilõ / kallu-jo-tõlõ?

Viis mi' iks munna / veerä-jo-teli,
kuus mi' iks munna / kulo-jo-tõli

25 hüä no_ks hällü / tegi-jo-jile.

Anna mi_ks tenno / juma-jo-lalõ —
joudsõ mi_ks uuta / seo jo ao,
seo iks tunni / tulõ-jo-vata.

Olli_ks meil suu / sullu-jo-sinna,

30 olli_ks meil kiili / keelü-jo-sinnä.

Lätsi_ks kui lauldõh / lauda jo manu,
kargsi iks karja / ravi-jo-tõna,

ime kui johtu / kuulõ-jo-vata,

kuulõ-no-vata, / mõistõ-jo-vata:

35 „Olõ' sa_ks vaiki, / mu' tüteri,

kannhta', / mu' kananō,
 no iks om vaja / vaiki jo olla'!"
 No iks om suuri / suvō-jo-kōnō,
 no iks om illos / ao-jo-kōnō —
⁴⁰ lüü mi' jo_ks hunni / huuli-jo-tsillō,
 vaha-jo_ks-tsōōri / vani-jo-jilō.
 Kui meil iks tulō / pühä-jo-päivä,
 kallus meil kallis / ao-jo-kōnō,
 ütte- lää-kokko / kul'ä-jo-tama,
⁴⁵ asto jo_ks aigo / viide-jo-tämä.

Laulnud Sido Taarka, 50 a. vana, ühes kooriga Missio (Luhamaa) vallas, Määsi külas 1913. a. Viisi kirjutanud A. O. Väisänen (EÜS X 1040 (424) — ERA, Fon. 101-g). — sõnad saadud Natalja Karrolt, 36 a. vana, Meremäe vallast, Hillakeiste külast 1930. a. Kirja pannud H. Tampere (ERA II 26, 279/85 (9)).

5. HEA KIIK.

Meremäe.

A.

Tul-gōksno' häl-mä häl-lü jo pää-le, tul-gō' jo häl-mä,
 tul - gō' jo häl - mä. häl - lü jo pää - le!

Hällu-ää! (lühike ääl).

Koori partiis korratakse värsi esimest poolt (/ märgi ees) harilikult täpselt.

Tulgō_ks no' hälmä hällu jo päälle,
 tulgō' jo hälmä / hällü jo päälle,
 hälmä_ks no' hällü lavva jo päälle,
 hälmä jo hällü / lavva jo päälle!
 Hällü_ks mi' kuivalt korō-jo-gōhe,
 hällü jo kuivalt / korgōōgōhe,
 taha_ks no minnä' tai-jo-vahel,
 taha jo minnä' / taivahe —
⁵ taivast näe umma jo tarrō,
 taivast näe, taivast jo näe umma mi' tarō,

korgōst näe umma mi' koto
korgōst jo näe / umma jo koto.
Miä_ks om vika veerä-jo-tellä',
miä om vika, miä jo vika veerä-jo-tellä',
kua vika meil kul'a-jo-tölla',
kua vika, kua meil vika kul'a-jo-tölla':
küläh ōks ommō meil kümme jo veljä,
küläh ommō, küläh jo ommō kümme jo veljä,
10 **katōsa_ks** kaokandi-jo-jata,
katōsa kao- / kandi-jo-jata —
tii-is hällü hädä-jo-lista,
tii-is hällü / hädä-jo-lista,
hällü vitsu via-jo-litsi,
hällü vitsu, hällü tii-is vitsu via-jo-litsi.
Suust ōks tōie suurō' nä' kōo',
suust tōie, suust jo tōie suurō' nä' kōo',
laanōst ladvolda' pedäjä',
laanōst ladvol-, laanōst tōi ladvolda' pedäjä' —
15 **panda_s** ōks nōkla nōdir-jo-mōssa,
panda_s ōks nōkla / nōdir-jo-mōssa,
panō_s olgō ohi-jo-hirrōs,
panō_s olgō, panō_s jo olgō ohi-jo-hirrōs.
Olō_i' hällü meil hädä-jo-line,
olō_i' hällü / meil hädä-jo-line,
hällüvitsa' via-jo-litse',
hällü-jo-vitsa' / via-jo-litse'.
Ommō_ks hulga näio-jo-kōisi,
ommō jo hulga / näio-jo-kōisi,
20 **mitu_ks** meeli-om-mar'a-jo-kōista,
mitu meeli-, mitu jo meelimar'a-jo-kōista,
käivä_ks hälmä hällü nä' pääle,
käivä hälmä, käivä jo hälmä hällü jo pääle,
laulma_ks hällü lavva na' pääle,
laulma hällü, laulma na' hällü lavva jo pääle.
Sääntsit ol'l veljo veido-jo-kōsō,
sääntsit ol'l veljo / veido-jo-kōsō,
imekanno ol'l kasi-jo-nahe,
ime- ol'l -kanno / kasi-jo-nahe,
25 **tegi_ks** hällü nä' näio-jo-kōisil,
tegi nä' hällü / näio-jo-kōisil,
kabla panni nä' kaboo-jo-kōisil,
kabla nä' panni / kaboo-jo-kōisil,
kohe_ks kävvü nä' kul'a-jo-tamma,
kohe_ks nä' kävvü, kohe om kävvü kul'a-jo-tamma,
armas aigo no viide-jo-mähe,
armas no aigo / viide-jo-mähe.
Anna_ks tenno mi' juma-jo-lalō,

anna mi' tenno / juma-jo-lalō,
³⁰ ōt ōks tul'l pühi meil perä-jo-nulka,
 ōt ōks tul'l pühi / perä-jo-nulka,
 armas tul'l aigo akō-jo-nilō,
 armas tul'l aigo / akō-jo-nilō.

[Lauldakse ka teisel viisil:]

B.

Tul - gō ks, tul - gō' häl-mähäl-lü pää-le,
 tul - gō', tul - gō' häl-mä häl-lü pää-le!
 Hällü-ääl (pikk ääl).

[Näiteid teksti kohandamisest B-viisile:

- ² Hälmä(_ks), hälmä hällü lavva päale...
- ³ Hällü(_ks), hällü kuivalt korōgōhe...
- ¹⁰ katōsa ōks kaokandijata,
katōsa-a kaokandijata ...]

Laulnud Hemmo Mast, 54 a. vana, Vastseliina rajoonis, Obinitsa külanõukogus (= Meremäe vallas, Obinitsa külas) 1953. a. Üles kirjutanud H. Tampere (RKM II 57, 280/4 (7)).

6. KIIK HEAL KOHAL.

Lutsi.

2..Hä-lüm ü - te hä-lü pää-lä, hä-de, ei-u ku-kul
 Hällü, hällü, hällükese', häde, eiu kuku!
 Hällüm üte hällü pää-lä, laulam üte lavva pää-lä.
 Me külähn noore' poisi',
⁵ noore' poisi, nōrga poisi —

hüäle maale hällü säädi:
 leibamaale lepitedü,
 soolamaale soolatedu,
 rikka mihe riheaida,
¹⁰ targa mihe tapuaida.
 Rikas armats riheaida,
 tark iks armats tapuaida,
 õidsilise' õidsimaad,
 karjussegi' kaidsimaa —
¹⁵ oot iks orte murtevada,
 parekesta painevada,
 sais iks inne kaatõ all,
 lävi pilu pilguteli.

Me külahn vana' poisi' —
²⁰ küläst omma köidsetüki',
 vallast omma vahrutüki'.
 Anna_ks muna, anna kana,
 anna säidse sääremuna,
 anna kuus kurõmuna,
²⁵ anna ahtre origu,
 anna tiine emisegi.

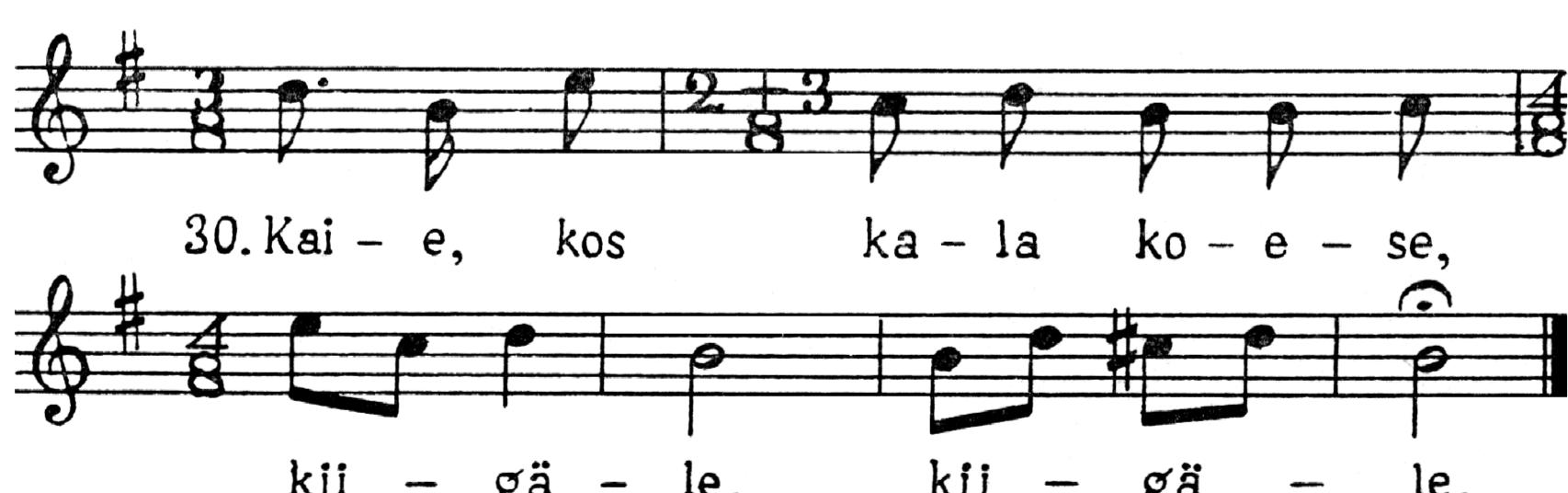
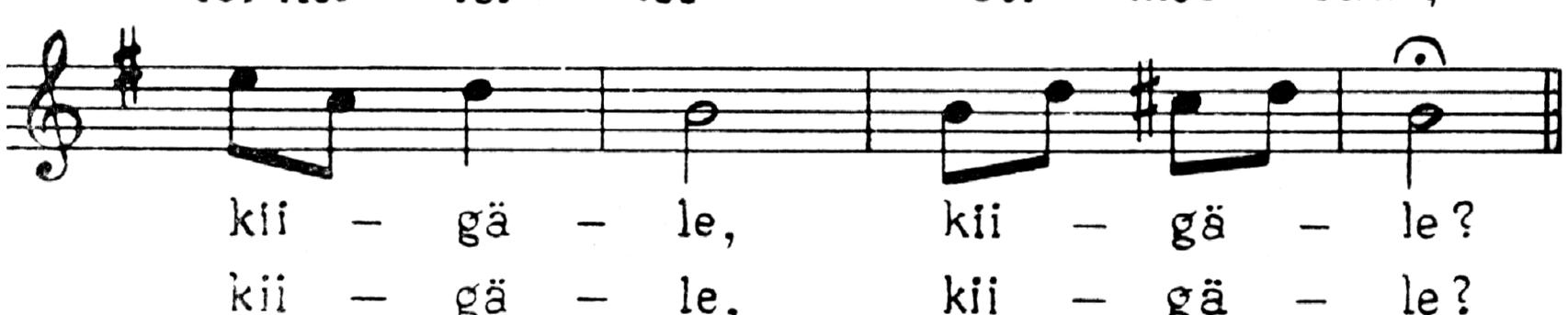
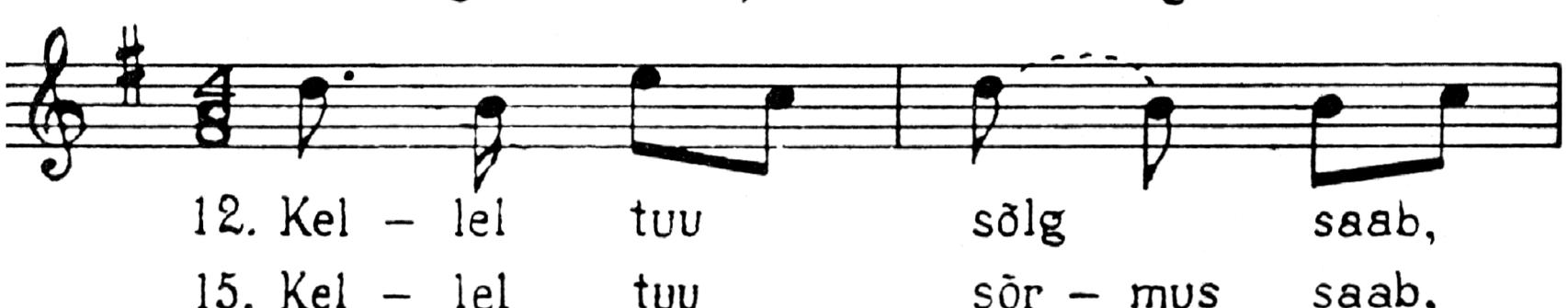
Laulnud Roosa Bull, 54 a. vana, Ludza maakonnas, Nirza vallas,
 Mäe külas 1893. a. Ules kirjutanud O. Kallas (O. Kallas, Lutsi maarahvas.
 Helsingi 1894, lk. 123, nr. 5 ja lk. 96, nr. 58).

7. MERI KIIGE ALL.

Rõngu.

Tee - le, tee - le, äl - li - kõ - ne,
 kii - gü - - le, kii - gü - - le !

2. Käi, äl - li, kor - - ge - le,

Teele, teele, ällikõne,
[kiigäle, kiigäle!]

Käi, älli, korgele,

üle tammetalasta,

⁵ üle vaskse vahrude,
üle tamme ladvadesta!

Mes siin me älli all?
 Meri me älli all.
 Mes sääl keskella?
 Sõlg sääl mere keskella.
¹⁰ Mes sääl sõle telle otsan?
 Sõrmus sõle telle otsan.
 Kellel tuu sõlg saab?
 Kes meist kõge vaesemb neitsi,
 tollel tuu sõlg saab.
¹⁵ Kellel tuu sõrmus saab?
 Kes meist kõge vaesemb peiu,
 tollel tuu sõrmus saab.
 Kellel tuu meri saab?
 Meri jäääb kaladele.
²⁰ Tulge älmä, äelme,
 tulge kiikma, kirivä!
 Meil om ää ällikõne,
 meil om kirriv kiigekõne,
 kiigekabla siidilangast,
²⁵ aluslauda õbedane.
 Vellekõne, ellekõne,
 tegi älli ääle maale,
 kenä kengu keskeella,
 tammemõtsa tuulevarju.
³⁰ Kaie, kos kala koesse,
 avve anda eidelesä,
 säre siivu sätelesä —
 säre suure, musta sällä,
 laja avve, laugi otsa.
³⁵ Käi, älli, korgele,
 üle tammetalasta,
 üle vaskse vahrude,
 üle tamme ladvadesta!

Ällilaul (kevadepühal).

Laulnud J. Märtson Rõngu kihelkonnas, Aakre vallas, Pühaste külas 1904.—1905. a. Üles kirjutanud P. Kurg (EÜS II 21 (76) ja 31 (10)).

Märkus. Näited teksti ja viisi sobitamisest v. 2, 3, 7, 12 ja 15 ja rütmiline variatsioon 30. värsis on esitatud valimiku koostaja poolt. — Tekstis oli algupäraselt refrääni variant: kiits-kääts kiigale!

8. KALLIS KIIK.

Pärnu.

I. Kust see kii - ke sii-a saa-nud, kii-ge-le?

Kust see kiike siiia saanud,
kiigele?

Kiike toodud Kilingista,
kiige-aerud Arjumaalta,
kiigepostid Poolamaalta,
5 kiigevõlli Vil'landista.

Toomas käis tuhat regida —
tuld lõid tulles täkuturjad,
sädemid lõid sälusääred,
välku eitsid varsajalad.

10 Mis see kiik veel kiitsunesse,
kiigelauda laksunesse?
Kiik aga kiitsub kindeeida,
laud aga laiu säärepaelu,
kiigevõlli voidaleiba,
15 kiigepostid pussakida.

Laulnud Kadri Laas, 67 a. vana, Pärnu kihelkonnas, Surju vallas
1911. a. Üles kirjutanud P. Tatz ja A. Sildnik (EÜS VIII 1133 (19) ja
1041 (39)).

9. KIIK HALVAL KOHAL.

Paistu.

MM $\frac{4}{8}$ = 220

sol' 1. Kes-si sii-ä kii-gu ten-nu, kii-kā-le?

2. Si-ga sii-ä kii-gu ten-nu. kii-kā-le.
= 3-6.

7. Ten-nu vii vee-re pää-le, kii-kā-le.
= 8-13.

Kessi siiä kiigu tennu,
kiikäle?

Siga siiä kiigu tennu,
emmis kiigu jehitänu,
vana oorik pandan parre.

5 Oh sina ullu kiigesepä,

koes tennu näiu kiigu —
tennu vii veere päälle,
tennu kajo kallakulle,
tennu oja otsa päälle!

¹⁰ Oh sina ullu kiigeseppä,
mõtlid mu vette veerevätä,
mõtlid ojja uppuvata,
mõtlid kajju kalduvata.

Laulnud Liis u Mägi, 90 a. vana, Paistu kihelkonnas, Holstre vallas
1922. a. Üles kirjutanud O. Loorits (ERA, Fon. 333 ja E, Stk 10 A, 34).

10. KIIGEL KARTLIK.

Kodavere.

Parajalt

1. Kii-ge-ta - jad, ku-ku-ta - jad, kii-ge - le !

- Kiigetajad, kukutajad,
kiigele,
ärge kurjast kukutage,
õelaste õljutage —
ma olen kuri kukkumaie,
⁵ õel olen õljumaie!
- Kuksin maha koolijasta,
älli alla ingetusta.
Kes karas manu kaema?
Emä karas manu kaema,
¹⁰ võttis sülle sünnitelle,
mandelie mahutelle.
Es sünni emä süleje,
es mahu emä mandelie,
es kärsi emä käte päälä.
- ¹⁵ Sis karas esä manu kaema,
võttis sülle sünnitelle,
mandelie mahutelle.
Sünni es esä süleje,
mahu es esä mandelie,
²⁰ kärsi es esä käte päälä.
- Karas veli manu kaema,
võttis sülle sünnitelle,
mandelie mahutelle.
Es sünni selle süleje,
²⁵ mahu es selle mandelie,
kärsi es selle käte päälä.

Karas sōsar manu kaema,
võttis sülle sünnitelle,
mandelie mahutelle.

30 Es sünni selle süleje,
mahu es selle mandelie,
kärsi es selle käte päälä.

Küläpoiss mul ellä velle,
see karas manu kaema,
35 võttis sülle sünnitelle,
mandelie mahutelle —
sis sündsin selle süleje,
mahtsin selle mandelie,
kärssin selle käte päälä.

Laulnud Kadri Katsan, 67 a. vana, Kodavere kihelkonnas, Kavastu vallas, Varnja kūlas 1905. a. Üles kirjutanud A. Liiv ja J. Raja (EUS II 275 (3) ja 443/5 (182)).

11. TULEVIK TUNDMATU.

Karula.

MM $\text{♪} = 180$

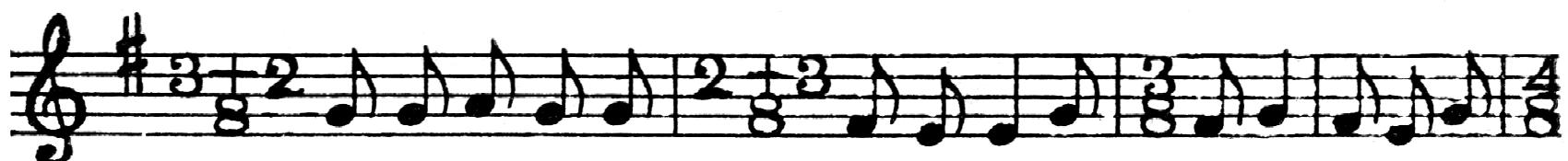
The musical score consists of three staves of music. The first staff starts with a treble clef, a key signature of one sharp, and a time signature of common time (indicated by '8'). The lyrics are: 'Är lää - vä õl - lü - pää - vä, ä - dee ää kai - kah,'. The second staff continues with the same key and time signature: 'kinn jää - se kii - ga - pää - vä, ä - dee ää kai - kah,'. The third staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp, and a time signature of common time (indicated by '8'): 'et - te no tu - le - va jei - dsi - pää - vä, ä - dee ää kai - kah,'. The fourth staff continues with the same key and time signature: 'et - te kur - ja kar - ja - kör - ra, ä - dee ää kai - kah,'. The fifth staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp, and a time signature of common time (indicated by '8'): 'et - te no ti - kō te - o - pää - vä, ä - dee ää kai - kah,'.

et-te sa-kō saisva nā-dä-li, ä-dee ää kai-kah.

Ku ti no tu-löt tō-se kōr-ra, ä-dee ää kai-kah,

tul-gō no pi-du - pi-kem-bāsse, ä-dee ää kai-kah,

raa-su-kō-se ra-sō-em-be, ä-dee ää kai-kah!

Jum-mal no tii-äp tō-se kōr-ra, ä-dee ää kai-kah,

ko-hi meid ku-a jää-ne-nes-se, ä-dee ää kai-kah!

Mō-ni no vīj-äss Vin-ne-maa-le, ä-dee ää kai-kah,

saa-de-tōs Sak-sa-maa-le, ä-dee ää kai-kah,

poo-de-tōs Poo-la-maa-le, ä-dee ää kai-kah,

sō-a-lee-vä sō-ku-jas-se, ä-dee ää kai-kah,

poo-la lee-vä poo-di-jas-se, ä-dee ää kai-kah.
 Tuul ol-gu rav-va-dse ru-si-gu, ä-dee ää kai-kah,
 kus-la-puu-dse sōr-me-kun-di, ä-dee ää kai-kah,
 ki-ä sōkk sō-a-lee-vä, ä-dee ää kai-kah,
 ki-ä puut poo-la lee-vä, ä-dee ää kai-kah.

Är läävää ällupäävää,
 ädee ää kaikah,
 kinni jääse kiigapäävää,
 ette no tuleva jeidsipäävää,
 ette kurja karjakōrra,
 5 ette no tikō teopäävää,
 ette sakō saisva nädäli.

Kuulkō no, kulla lihavōttō,
 kui ti no tulōt tōse kōrra,
 tulgō no tōsist tanumistō,
 10 astkō tōsist akōnistō,
 tulgō no pidu-pikembässe,
 raasukōse rasōembe!

Jummal no tiiäp tōse kōrra,
 kohi meid kua jäänenesse!
 15 Mōni no viiäs Vinnemaale,
 saadetōs Saksamaale,
 poodetōs Poolamaale
 sōaleevä sōkujasse,
 poolaleevä poodijasse.
 20 Tuul olgu rāvvadse rusigu,
 kuslapuudse sōrmekundi,

kiä sōkk sōaleevä,
kiä puut poolaleevä.

Laulnud E. S. Püss, 81 a. vana, Karula kihelkonnas, Karula vallas, Apja asunduses 1935. a. Üles kirjutanud H. Tampere ja S. Kutt (ERA III 7, 149/51 (29) < ERA, Fon. 447-a ja ERA II 115, 179 (7)).

c) Kiigelaulud Põhja-Eestis.

12. KUTSE KIGELE.

Kuusalu.

Kandvalt.

1. Tul - ge kii - ge - le, kü - la - lap - sed!

2. Too - ge ka - nad, too - ge mu - nad!
= 3-6,8.

7. Ka - na jäi ko - ju mu - ne - le.

Kiigelaul. Ülemal esitatud viis on tüüpiline „kiigetoon”. Kiigeviise on kahesuguseid.

A. Viisid, milles on muusikaline rütm ilmselt kooskõlastatud kiige õõtsumise rütmiga. Ka lauljad seletasid, et neid „toone” kõige parem on ikka kiigel laulda, kusjuures kiige liikumine, mida lauljad alati peavad tähele panema, ei lase viisi kunagi segamini minna.

B. Viisid, milles muusikalise rütm ja kiige liikumise rütm suhe ei paista nii selgesti silma. Neis viisides on ainult üks või kaks, mõnikord ka kolm heli viisi lõpu pool pikendatud, mis annab neile teatava „kiigetooni” ilme. Selle põhjuseks võib olla, et neid „toone” mitte kiikudes ei lauldu, vaid istudes. Laulmisel ei tarvitanud lauljad mingeid kehaliigutusi, mis oleksid kiige õõtsumist kuidagi järele aimanud.

Eespool toodud viisis võib tähele panna kindlat vahekorda kiige õõtsumisega, mis koosneb kolmest järgust: 1) liikumise